
ODPOWIEDZIALNOŚĆ CZŁONKÓW ZARZĄDU SPÓŁEK KAPITAŁOWYCH

Adwokat Grzegorz Witczak
Adwokat Bartłomiej Urbanek

TARNÓW, 2017

- 1) Odpowiedzialność członków zarządu wobec spółki za szkodę wyrządzoną spółce
- 2) Odpowiedzialność członków zarządu wobec osób trzecich za zobowiązania spółki:
  - a) zobowiązania cywilnoprawne
  - b) zobowiązania publicznoprawne
- 3) Odpowiedzialność osobista o charakterze administracyjnym
- 4) Odpowiedzialność karna członków zarządu

ODPOWIEDZIALNOŚĆ CZŁONKÓW ZARZĄDU WOBEC SPÓŁKI
ZA SZKODĘ WYRZĄDZONĄ SPÓŁCE

1) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC SPÓŁKI

Członkowie zarządu mogą ponosić odpowiedzialność odszkodowawczą za szkody wyrządzone spółce przy wykonywaniu obowiązków

Art. 293 KSH / 483 KSH

§ 1 Członek zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej oraz likwidator odpowiada wobec spółki za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami umowy spółki, chyba że nie ponosi winy.

§ 2. Członek zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej oraz likwidator powinien przy wykonywaniu swoich obowiązków dołożyć staranności wynikającej z zawodowego charakteru swojej działalności.

1) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC SPÓŁKI

Przesłanki odpowiedzialności

1. Działanie lub zaniechanie sprzeczne z prawem lub postanowieniami umowy spółki

2. Wina członka zarządu – czyli brak zachowania należytej staranności wynikającej z zawodowego charakteru swojej działalności

3. Szkoda

4. Adekwatny związek przyczynowy pomiędzy działaniem lub zaniechaniem a szkodą

1) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC SPÓŁKI

1. Działanie lub zaniechanie sprzeczne z prawem lub postanowieniami umowy spółki

2. Wina członka

3. Szkoda

4. Adekwatny związek przyczynowy pomiędzy działaniem lub zaniechaniem a szkodą

Kwestia bezprawności (1/2)

- **Podstawowa przesłanka warunkująca istnienie odpowiedzialności członka zarządu**
- **Istota bezprawności:**
  - Działanie sprzeczne z prawem – jakkolwiek przepis prawa np.:
    - 211 KSH / 380 KSH – zakaz konkurencji
    - Art. 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów
  - Działanie sprzeczne z umową spółki, np.:
    - wykroczenie poza określony umową cel działalności,
    - naruszenie umownego podziału kompetencji
    - działanie bez wymaganej umową spółki uchwały innego organu

1) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC SPÓŁKI

1. Działanie lub zaniechanie sprzeczne z prawem lub postanowieniami umowy spółki

2. Wina członka

3. Szkoda

4. Adekwatny związek przyczynowy pomiędzy działaniem lub zaniechaniem a szkodą

Kwestia bezprawności (2/2)

- Konieczność wskazania konkretnego przepisu prawa lub konkretnego postanowienia umowy spółki:
  - Ustalenie bezprawności w rozumieniu art. 293 KSH nie może ograniczać się jedynie do ogólnikowego stwierdzenia, że działanie lub zaniechanie było sprzeczne z prawem lub umową spółki lecz powinno wskazywać – z przytoczeniem konkretnych przepisów prawa – na czym polegała sprzeczność zachowania członka zarządu z przepisem prawa lub postanowieniem umowy (wyrok SN z 9 lutego 2006 r. V CSK 128/05)
  - Samo uchybienie obowiązkowi staranności wynikającej z zawodowego charakteru działalności nie jest „działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami umowy spółki” (wyrok SN z 9 lutego 2006 r. V CSK 128/05)

Doktryna: Bezprawnością jest również naruszenie przez członka zarządu ogólnego obowiązku prowadzenia spraw spółki w sposób należyty (art. 201 § 1 KSH / art. 368 § 1 KSH)

1) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC SPÓŁKI

---

1. Działanie lub zaniechanie sprzeczne z prawem lub postanowieniami umowy spółki

2. Wina członka

3. Szkoda

4. Adekwatny związek przyczynowy pomiędzy działaniem lub zaniechaniem a szkodą

Członek zarządu powinien przy wykonywaniu swoich obowiązków dołożyć staranności wynikającej z zawodowego charakteru swojej działalności

- Niedochowanie należytej staranności wynikającej z zawodowego charakteru działalności – podwyższony miernik staranności
  - Rzetelność i zapobiegliwość
  - Odpowiedni poziom wiedzy fachowej (wykształcenie oraz doświadczenie, w tym również znajomość obowiązującego prawa)
  - Odpowiednie przygotowanie decyzji, w tym zbadanie istniejących ryzyk
  - Działanie wyłącznie w interesie spółki
- Wina indywidualna członków zarządu
- Domniemanie winy – przeniesienie ciężaru dowodu na członka zarządu
- Wykonywanie poleceń innych organów (art. 219 § 2 KSH / 375¹ KSH)

1) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC SPÓŁKI

---

1. Działanie lub zaniechanie sprzeczne z prawem lub postanowieniami umowy spółki

2. Wina członka

3. Szkoda

4. Adekwatny związek przyczynowy pomiędzy działaniem lub zaniechaniem a szkodą

- **Strata**
  - każde zmniejszenie majątku:
    - zmniejszenie aktywów
    - zwiększenie pasywów
- **Utracone korzyści**
  - bardzo wysoki stopień prawdopodobieństwa, że korzyść by nastąpiła – prawdopodobieństwo graniczące z pewnością

1) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC SPÓŁKI

---

1. Działanie lub zaniechanie sprzeczne z prawem lub postanowieniami umowy spółki

2. Wina członka

3. Szkoda

4. Adekwatny związek przyczynowy pomiędzy działaniem lub zaniechaniem a szkodą

- **Szkoda musi być normalnym, typowym następstwem działania/zaniechania, które do niej doprowadziło**
  - jedynie typowe/normalne następstwa mają znaczenie prawne
  - niezwykle/nietypowe/nienormalne następstwa nie powodują odpowiedzialności
  - badamy czy w zwyczajnym biegu rzeczy, bez zaistnienia szczególnych okoliczności, szkoda jest następstwem określonego działania
  - możliwość przewidzenia skutków nie ma znaczenia dla związku przyczynowego (ma znaczenie dla winy)

1) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC SPÓŁKI

- **Warunek konieczny:** podjęcie uchwały wspólników w trybie art. 228 pkt 2 KSH / 393 pkt 2 KSH
- **Przedawnienie:** 3 lata od powzięcia informacji – nie dłużej niż 10 lat od zdarzenia
- **Prawo wspólnika do dochodzenia odszkodowania w imieniu spółki (actio pro socio):**
  - Wspólnik ma prawo wytoczyć powództwo przeciwko członkowi zarządu po upływie roku od ujawnienia czynu wyrządzającego szkodę, w razie beczynności spółki
  - Sąd może zobowiązać wspólnika do złożenia kaucji – na żądanie członka zarządu
  - Jeżeli powództwo zostało złożone w złej wierze lub z rażącym niedbalstwem, to odpowiedzialność odszkodowawcza powoda
  - Konieczna uchwała wspólników – również w tym przypadku

Absolutorium

- Czy zwalnia całkowicie z odpowiedzialności
- Ograniczenia – actio pro socio oraz upadłość

1) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC SPÓŁKI

Inne podstawy odpowiedzialności członków zarządu wobec spółki

- Nienależne wypłaty wspólnikom / akcjonariuszom

Art. 198 § 1 KSH: Wspólnik, który wbrew przepisom prawa lub postanowieniom umowy spółki otrzymał wypłatę (odbiorca), obowiązany jest do jej zwrotu. Członkowie organów spółki, którzy ponoszą odpowiedzialność za taką wypłatę, odpowiadają za jej zwrot spółce solidarnie z odbiorcą.

Art. 350 § 1 KSH: Akcjonariusze, którzy wbrew przepisom prawa albo postanowieniom statutu otrzymali jakiegokolwiek świadczenia od spółki, obowiązani są do ich zwrotu. Wyjątek stanowi przypadek otrzymania przez akcjonariusza w dobrej wierze udziału w zysku. Członkowie zarządu lub rady nadzorczej, którzy ponoszą odpowiedzialność za dokonanie nienależnych świadczeń, odpowiadają za ich zwrot solidarnie z odbiorcą świadczenia.

1) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC SPÓŁKI

Sposoby ograniczenia odpowiedzialności

1. Podział kompetencji w umowie spółki / statucie (nie w regulaminie)
2. Ubezpieczenie D&O
3. Umowy indemnifikacyjne (indemnification agreements) ze spółką oraz udziałowcami
4. Działania organizacyjne: rozdzielenie obowiązków wewnątrz organizacji i odpowiedni dobór pracowników
5. Outsourcing: profesjonalni doradcy

ODPOWIEDZIALNOŚĆ CZŁONKÓW ZARZĄDU WOBEC OSÓB
TRZECICH ZA ZOBOWIĄZANIA SPÓŁKI

2) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC OSÓB TRZECICH

Odpowiedzialność za zobowiązania spółki

Cywilnoprawna

zobowiązania wobec innych podmiotów, np.
innych przedsiębiorców

Publicznoprawna

podatki, składki na ubezpieczenie społeczne,
zdrowotne

2) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC OSÓB TRZECICH

Cywilnoprawna

PODSTAWA ODPOWIEDZIALNOŚCI – Art. 299 § 1 KSH

Jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania.

W oparciu o art. 299 KSH członek zarządu sp. z o.o. odpowiada:

- Za zobowiązania spółki
- Subsydiarnie w stosunku do spółki (odpowiedzialność członka zarządu zachodzi dopiero po podjęciu przez wierzyciela bezskutecznej próby egzekucji z majątku spółki)
- Całym swoim majątkiem
- Solidarnie z innymi członkami zarządu (w przypadku zarządu wieloosobowego)

2) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC OSÓB TRZECICH

Cywilnoprawna

PRZESŁANKI ODPOWIEDZIALNOŚCI:

- Istnienie zobowiązania
- Bezskuteczność egzekucji

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 03 czerwca 2011 r. VI ACa 1441/10

Odpowiedzialność odszkodowawcza członków zarządu sp. z o.o. uzależniona jest od wykazania przez wierzyciela jedynie **istnienia zobowiązania** spółki oraz **bezskuteczności egzekucji** z majątku spółki. Zarówno powstanie **szkody** (...) jak i inne przesłanki odpowiedzialności: tj. **wina** i **związek przyczynowy** pomiędzy (...) szkodą a zachowaniem członków zarządu spółki, funkcjonują na zasadzie **domniemania ustawowego**.

2) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC OSÓB TRZECICH

Cywilnoprawna

OKOLICZNOŚCI ZWALNIAJĄCE Z ODPOWIEDZIALNOŚCI – Art. 299 § 2 KSH

Członek zarządu może się uwolnić od odpowiedzialności, o której mowa w § 1, jeżeli wykáže, że:

- 1) we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub
- 2) w tym samym czasie **wydano postanowienie** o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo o zatwierdzeniu układu w postępowaniu w przedmiocie zatwierdzenia układu, albo że
- 3) niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło **nie z jego winy**, albo że
- 4) pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewydania postanowienia o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo niezatwierdzenia układu w postępowaniu w przedmiocie zatwierdzenia układu **wierzyciel nie poniósł szkody**. (tzn. również w razie zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości zobowiązanie nie zostałyby pokryte z majątku spółki).

Konieczność udowodnienia okoliczności zwalniających obciąża członka zarządu

2) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC OSÓB TRZECICH

Cywilnoprawna

RAMY CZASOWE ODPOWIEDZIALNOŚCI:

- **Zobowiązania powstałe w czasie sprawowania funkcji:**
  - Członek zarządu spółki z o.o. odpowiada na podstawie art. 299 § 1 KSH za jej zobowiązania istniejące w czasie sprawowania przez niego tej funkcji (wyrok SN z 17 czerwca 2011 r. II CSK 571/10)
- **Daty graniczne: powołanie - odwołanie**
  - Wpis określonej osoby jako członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do rejestru sądowego lub wpis jego odwołania z funkcji nie rozstrzyga o ponoszeniu przez tę osobę odpowiedzialności z art. 299 KSH, gdyż wpis ma charakter deklaratoryjny w stosunkach wewnętrznych spółki. Z mocy wyraźnego przepisu ustawy mandat członka zarządu wygasa wskutek odwołania (wyrok SN z 09 lutego 2011 r. V CSK 188/10)

2) ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC OSÓB TRZECICH

Cywilnoprawna

SPOSOBY OGRANICZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI:

- Umowy indemnifikacyjne (indemnification agreements) ze spółką oraz udziałowcami
- Ubezpieczenie D&O
- Nadzór
- Outsourcing: profesjonalni doradcy

Wewnątrz podział obowiązków

Odpowiedzialności członka zarządu nie uchyla umowa łącząca członków zarządu co do sposobu kierowania sprawami spółki, w szczególności ustalony umownie podział czynności. Tego rodzaju umowa ma znaczenie tylko wewnątrzorganizacyjne. Przepis art. 299 KSH, chroniący interes wierzycieli, ma charakter bezwzględnie obowiązujący i nie może być pozbawiony skuteczności przez porozumienie współników (wyrok SN z 2010-12-09, III CSK 46/10)

ODPOWIEDZIALNOŚĆ OSOBISTA O CHARAKTERZE ADMINISTRACYJNYM

3) ODPOWIEDZIALNOŚĆ ADMINISTRACYJNA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ OSOBISTA O CHARAKTERZE ADMINISTRACYJNYM:

1. Zgłaszanie danych do KRS – grzywna do 10.000 złotych (możliwość ponownego wymierzenia grzywny – max 1 mln zł)
2. Oznaczanie pism – do 5.000 złotych
3. Utrudniania postępowania przed Prezesem UOKiK – 50-krotność przeciętnego wynagrodzenia (ok 200.000 złotych)
4. Umyślne zawieranie porozumień ograniczających konkurencję – 2 mln złotych
5. Kary nakładane przez KNF na członków zarządu – rażące naruszenie przepisów – do 1 mln złotych

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA CZŁONKÓW ZARZĄDU

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

Podstawy odpowiedzialności

- Kodeks Karny (art. 296 KK i nast.)
- Kodeks Spółek Handlowych (art. 586 KSH i nast.)

Art. 296 KK („niegospodarność lub nadużycie zaufania”)

1. Kto, będąc obowiązany na podstawie przepisu ustawy, decyzji właściwego organu lub umowy do zajmowania się sprawami majątkowymi lub działalnością gospodarczą osoby fizycznej, prawnej albo jednostki organizacyjnej nie mającej osobowości prawnej, przez nadużycie udzielonych mu uprawnień lub niedopełnienie ciążącego na nim obowiązku, wyrządza jej znaczną szkodę majątkową, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
2. Jeżeli sprawca, przez nadużycie udzielonych mu uprawnień lub niedopełnienie ciążącego na nim obowiązku, spowoduje bezpośrednie niebezpieczeństwo wyrządzenia znacznej szkody majątkowej, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

Przesłanki odpowiedzialności z art. 296 KK

- **Czyn (działanie lub zaniechanie)**
  - Nadużycie uprawnień
  - Niedopełnienie obowiązków
- **Wina**
  - Umyślna
  - Nieumyślna
- **Szkoda** (to nie tylko straty, ale również utracone korzyści)
  - Znaczna szkoda majątkowa – min. 200 000 zł
  - Szkoda w wielkich rozmiarach – min. 1 000 000 zł
- Przepięstwo ścigane **z urzędu, jak i na wniosek**
- **Sankcje:** pozbawienie wolności, grzywna, obowiązek naprawienia szkody

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

Ryzyko podejmowanych działań przez członków Zarządu

- **Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Karna z 22 sierpnia 2002 roku**

Nieudana w sensie finansowym działalność gospodarcza czy też fragment tej działalności (konkretna czynność) nie może owocować wprost konsekwencjami prawo- karnymi dla jej uczestników

- **Wyrok Sądu Apelacyjnego z 29 lutego 2012 roku**

Podejmując decyzje gospodarcze, przedsiębiorca ma obowiązek ocenić ewentualne ryzyko związane z tymi decyzjami. Stopień przewidywanego ryzyka często ma dla niego decydujące znaczenie przy podjęciu decyzji gospodarczej. Ponosząc odpowiedzialność prawną za podjęte decyzje, przedsiębiorca nie może bagatelizować ryzyka gospodarczego, a przeciwnie powinien być przygotowany na wszelkie niebezpieczeństwa wynikające ze specyfiki obrotu gospodarczego i być w stanie, przed podjęciem każdej decyzji, zlokalizować ewentualne źródła ryzyka.

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

- **Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Wojskowa z 13 stycznia 2009 roku**

Oskarżony, zawierając umowę o najem lokalu, powinien dążyć do zabezpieczenia interesów majątkowych uczelni. Oskarżony z obowiązku tego nie wywiązał się. Zawarł umowę, której postanowienia, zwłaszcza w zakresie braku możliwości wcześniejszego rozwiązania tej umowy przez uczelnię, obowiązku wpłacenia kaucji gwarancyjnej i jej oprocentowania, określenia corocznej podwyżki czynszu, były niekorzystne dla uczelni. W płaszczyźnie tych elementów dominującą rolę odgrywał brak klauzuli o możliwości wypowiedzenia tej umowy przez uczelnię

- **Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 29 maja 2013 r.**

„(...) Problem sprowadza się do nadużycia polegającego na dokonaniu dyspozycji zapłaty ze środków Spółki, za opracowanie będące przedmiotem podpisanej umowy, które to opracowanie nie zostało wykonane. Decyzję dotyczącą zapłaty władny był podjąć oskarżony (prezes jednoosobowego Zarządu Spółki). Wiedział, iż opracowanie nie zostało wykonane. Mając taką wiedzę działał umyślnie na szkodę spółki, w imieniu której był uprawniony działać. W ten sposób wyrządził spółce szkodę w kwocie 976.000 złotych. (...) Działanie oskarżonego jest oceniane z punktu widzenia dobrego gospodarza Spółki. Brak uzasadnienia z tego punktu widzenia działań korzystnych dla spółki kierowanej przez oskarżonego”

Oskarżonego skazano za przestępstwo z art. 296 § 1 KK i za to na podstawie art. 296 § 1 KK sąd wymierzył mu karę 1 roku pozbawienia wolności

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

- **Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29 listopada 2006 r., II AKa 96/06**

Skoro oskarżony, posiadający niekontrowersyjną wiedzę menadżerską i medyczną, nie będąc prawnikiem, konsultował z zespołem prawnym funkcjonującym w ramach podmiotu, którym kierował i składającym się z osób należycie przygotowanych do wykonywania tego zawodu, którym miał prawo ufać, określony problem prawny (czy sprzedaż powierzchni reklamowej na rewersie elektronicznej karty ubezpieczenia zdrowotnego w drodze odrębnego przetargu, stanowi niedopuszczalną ustawowo dla Kasy Chorych działalność gospodarczą), uzyskując błędną, chociażby wyrażoną ustnie, opinię opartą na chybionej wykładni przepisu art. 4 ust. 7 ustawy z dnia 6.02.1997 roku o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym, a nadto problem ten rozważał w trakcie rozmów z przedstawicielami organów centralnych i innych, podobnych jednostek organizacyjnych, którzy ugruntowali go w przekonaniu ukształtowanym przez radców prawnych, co miało determinujące znaczenie dla podjęcia późniejszych decyzji o charakterze gospodarczym, to niewątpliwym błędem co do prawa w jego zachowaniu, nie sposób uznać za nieusprawiedliwiony w rozumieniu art. 30 KK, co uwalniało go tym samym od odpowiedzialności z art. 296 § 1 i 3 KK

Inne przestępstwa – działanie na szkodę wierzycieli

Art. 300 KK - Kto, w razie grożącej mu niewypłacalności lub upadłości, udaremnia lub uszczupla zaspokojenie swojego wierzyciela przez to, że usuwa, ukrywa, zbywa, darowuje, niszczy, rzeczywiście lub pozornie obciąża albo uszkadza składniki swojego majątku, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3 (utrudnianie dochodzenia roszczeń)

Art. 301 KK - Kto będąc dłużnikiem kilku wierzycieli udaremnia lub ogranicza zaspokojenie ich należności przez to, że tworzy w oparciu o przepisy prawa nową jednostkę gospodarczą i przenosi na nią składniki swojego majątku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5 (pozorne bankructwo)

Podstawa odpowiedzialności członka zarządu - art. 308 KK

- Za przestępstwa określone w tym rozdziale odpowiada jak dłużnik lub wierzyciel, kto, na podstawie przepisu prawnego, decyzji właściwego organu, umowy lub faktycznego wykonywania, zajmuje się sprawami majątkowymi innej osoby prawnej, fizycznej, grupy osób lub podmiotu nie mającego osobowości prawnej.

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

Przestępstwa o charakterze korupcyjnym

- Przekupstwa menadżerskie – Art. 296a KK
- Łapownictwo czynne – Art. 229 KK
- Utrudnianie przetargu publicznego – Art. 305 KK
- Płatna protekcja – Art. 230 KK i Art. 230a KK

Korupcja wywołuje **poważne konsekwencje** dla przedsiębiorstwa, w szczególności prawne, finansowe oraz wizerunkowe.

PRZYKŁAD:

Pracownik zakupił produkt od spółki A. Cena produktu była taka sama za jaką można było go nabyć od spółki B, która proponowała jednak lepszą jakość. Pracownik wiedział o tym, ale mimo to zdecydował się na zakup od spółki A, gdyż kierownikiem sprzedaży w tej spółce był jego przyjaciel, który w zamian obiecał pomóc żonie pracownika zatrudnionej w spółce A w uzyskaniu awansu.

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

Korzyść majątkowa (Art. 115 § 4 KK)

w sensie przedmiotu łapówki, to każde dobro zaspokajające określoną potrzebę, którego wartość da się wyrazić w pieniądzu. Może nią być przyrost majątku, także korzystne umowy np. pożyczka udzielona na preferencyjnych warunkach, darowizna, cesja wierzycelności, zwolnienie z długu, wygranie przetargu. Zgodnie z orzecznictwem SN, korzyścią majątkową jest także każde przysporzenie majątku sobie lub innej osobie albo uniknięcie w nim strat, z wyjątkiem tych wypadków, gdy korzyść przysługuje sprawcy lub innej osobie zgodnie z istniejącym w chwili czynu stosunkiem prawnym

Korzyść osobista (Art. 115 § 4 KK)

świadczenie o charakterze niemajątkowym, polepszające sytuację osoby, która je uzyskuje (np. obietnica awansu, załatwienia pracy, odznaczenie orderem, wyuczenie zawodu, ograniczenie obowiązków zawodowych, albo przyjęcie na praktykę, wykreowanie korzystnego wizerunku w mediach, przyspieszenie wykonania operacji, kontakty seksualne, itp.)

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

DEFINICJA OSOBY PEŁNIĄCEJ FUNKCJĘ KIEROWNICZĄ

- osoba pełniąca funkcję kierowniczą w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność gospodarczą, tzn. osoba pozostająca z taką jednostką w jakimkolwiek stosunku pracy albo stosunku cywilnoprawnym, pod warunkiem że wykonuje ona - zgodnie z przepisami obowiązującymi w tej jednostce - funkcję polegającą na kierowaniu (jednoosobowo albo kolegialnie) sprawami wskazanej jednostki;

- Funkcja kierownicza w jednostce organizacyjnej odnosi się do **pełnienia formalnej funkcji polegającej na kierowaniu:**
  - a) działalnością całej jednostki organizacyjnej poprzez członkostwo w danym organie tej jednostki;
  - b) działalnością określonej struktury jednostki organizacyjnej;
  - c) określonym zespołem osób;
  - d) kierowaniem określonym przedsięwzięciem (projektem).

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

ŁAPOWNICTWO NA STANOWISKU KIEROWNICZYM – Art. 296a KK

§ 1. Kto, pełniąc funkcję kierowniczą w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność gospodarczą lub pozostając z nią w stosunku pracy, umowy zlecenia lub umowy o dzieło, żąda lub przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, w zamian za nadużycie udzielonych mu uprawnień lub niedopełnienie ciężącego na nim obowiązku mogące wyrządzić tej jednostce szkodę majątkową albo stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji lub niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w wypadkach określonych w § 1 udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 wyrządza znaczną szkodę majątkową, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 5. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 2 albo w § 3 w związku z § 2, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

KORUPCJA GOSPODARCZA

art. 296a § 1 KK

Zachowanie sprawcy polega na przyjmowaniu korzyści, albo obietnicy w zamian za działanie lub zaniechanie, którym może wyrządzić szkodę majątkową jednostce. Korzyść może być również udzielona za czyn nieuczciwej konkurencji lub niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz uczestnika obrotu gospodarczego;

Przykład: osoba wyznaczona przez zarząd spółki do negocjacji podpisywania umów handlowych, w zamian za korzyść majątkową wysokości 25 tys. zł wręczoną przez jednego z kontrahentów, podpisuje umowę na dostawę usług, pomimo tego, iż oferta jest najmniej korzystna, w rozrachunku droższa o 75 tys. zł od innych ofert

art. 296a § 2 KK

polega na udzieleniu lub obietnicy udzielenia korzyści w warunkach określonych w § 1

Przykład: dostawca usług w trakcie rozmów z osobą wyznaczoną przez zarząd spółki do negocjacji i podpisywania umów handlowych wręcza tej osobie 25 tys. zł w zamian za co zostaje zawarta umowa na dostawę usług, pomimo, iż jego oferta jest najmniej korzystna, droższa o 75 tys. zł od ofert innych dostawców.

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

POJĘCIE „CZYNNEGO ŻALU” – Art. 296a § 5 KK

*Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 2 albo w § 3 w związku z § 2, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte, a sprawca **zawiadomił o tym fakcie organ** powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.*

Przykład: dostawca usług w trakcie rozmów z osobą wyznaczoną przez zarząd spółki do negocjacji i podpisywania umów handlowych, wręcza tej osobie 25 tys. zł w zamian za co zostaje zawarta z nim umowa na dostawę usług, pomimo, iż jego oferta jest najmniej korzystna, droższa o 75 tys. zł od ofert innych dostawców. Następnie dostawca dochodzi do wniosku, iż jego zachowanie było niewłaściwe i o całej sytuacji informuje Policję, opisując przy tym dokładnie okoliczności wręczenia pieniędzy..

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

PRZEKUPSTWO URZĘDNICZE – Art. 229 KK

Polega na umyślnym **udzieleniu** korzyści majątkowej lub osobistej albo jej **obietnicy** osobie pełniącej funkcję publiczną w związku z pełnieniem tej funkcji; zatem

- Udzielenie korzyści polega na bezpośrednim lub pośrednim wręczeniu korzyści;
- Udzielenie obietnicy oznacza, że sprawca działa również np. używając powszechnie zrozumiałych gestów;
- **Wręczający korzyść lub jej obietnicę odpowiada tak samo jak ten który korzyść przyjmuje.**

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

PŁATNA PROTEKCJA – Art. 230 KK

§ 1. Kto, powołując się na wpływy w instytucji państwowej, samorządowej, organizacji międzynarodowej albo krajowej lub w zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi albo wywołując przekonanie innej osoby lub utwierdzając ją w przekonaniu o istnieniu takich wpływów, podejmuje się pośrednictwa w załatwieniu sprawy w zamian za korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

KONSEKWENCJE PRZESTĘPSTWA KORUPCYJNEGO

- Odpowiedzialność karna oraz cywilna (w tym także na podstawie przepisów innych państw, np. FCPA, UK Bribery Act);
- Przepadek przedmiotów lub korzyści majątkowej uzyskanej w drodze przestępstwa;
- Koszty wynikające z obowiązku naprawienia szkody powstałej w wyniku korupcji;
- Uchylenie udzielonych zezwoleń;
- Wykluczenie z przetargu / zakaz ubiegania się o zamówienia publiczne;
- Utrata reputacji.

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA PODMIOTU ZBIOROWEGO

W przypadku **utrudniania przetargu publicznego, przekupstwa menedżerskiego oraz przekupstwa urzędniczego** - podmioty zbiorowe odpowiadają za przestępstwa korupcyjne na zasadzie odpowiedzialności za czyn, którym jest zachowanie osoby fizycznej:

- 1) działającej w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego w ramach uprawnienia lub obowiązku do jego reprezentowania, podejmowania w jego imieniu decyzji lub wykonywania kontroli wewnętrznej albo przy przekroczeniu tego uprawnienia lub niedopełnieniu tego obowiązku;
- 2) dopuszczonej do działania w wyniku przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków przez osobę, o której mowa w pkt 1;
- 3) działającej w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego, za zgodą lub wiedzą osoby, o której mowa w pkt 1;
- 4) będącej przedsiębiorcą, który bezpośrednio współdziała z podmiotem zbiorowym w realizacji celu prawnie dopuszczalnego.

- **jeżeli zachowanie to przyniosło lub mogło przynieść podmiotowi zbiorowemu korzyść, chociażby niemajątkową** (art. 3 ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary).

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA PODMIOTU ZBIOROWEGO

Wobec podmiotu zbiorowego, można orzec **karę pieniężną w wysokości od 1000 do 5 000 000 złotych, nie wyższą jednak niż 3%** przychodu osiągniętego w roku obrotowym, w którym popełniono czyn zabroniony będący podstawą odpowiedzialności podmiotu zbiorowego.

Sąd orzeka **przepadek**:

- **przedmiotów**, które pochodzą chociażby pośrednio z czynu zabronionego lub które służyły lub były przeznaczone do popełnienia czynu zabronionego;
- **korzyści majątkowej** pochodzącej chociażby pośrednio z czynu zabronionego;
- **równowartości przedmiotów lub korzyści majątkowej** pochodzących chociażby pośrednio z czynu zabronionego;

Sąd **może** orzec także zakaz m.in.:

- promocji lub reklamy prowadzonej działalności, wytwarzanych lub sprzedawanych wyrobów, świadczonych usług lub udzielanych świadczeń;
- **korzystania z dotacji, subwencji lub innych form wsparcia finansowego środkami publicznymi;**
- **ubiegania się o zamówienia publiczne;**
- podanie wyroku do publicznej wiadomości.

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA CZŁONKÓW ZARZĄDU NA PODSTAWIE KODEKSU SPÓŁEK HANDLOWYCH

- **Art. 586 KSH** – Kto, będąc członkiem zarządu spółki albo likwidatorem, nie zgłasza wniosku o upadłość spółki handlowej pomimo powstania warunków uzasadniających według przepisów upadłość spółki podlega grzywnie

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2013 r.

„Zdatność do popełnienia przestępstwa określonego w art. 586 KSH wynikająca z pełnienia funkcji członka zarządu trwa przez cały okres pełnienia przez daną osobę tej funkcji(...). Zachowanie karalne wyczerpuje się w tym przypadku w niedopełnieniu obowiązku zgłoszenia wniosku o upadłość przedsiębiorcy, nie pozostając w żadnym związku z ewentualnymi konsekwencjami takiego zaniechania. (...)

Z punktu widzenia znamienia czynnościowego istotna jest jedynie kwalifikacja samego zaniechania, jakiego dopuszcza się sprawca, bowiem to właśnie w nim samym ustawodawca dopatruje się elementów szkodliwych dla spółki i jej wierzycieli. **Ani szkoda, jako skutek zachowania sprawcy, ani też realne i konkretne niebezpieczeństwo powstania takiej szkody, jako konsekwencji zachowania sprawcy, nie zostały wymienione jako znamiona przestępstwa z 586 KSH. (...).**

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

INNE PRZYKŁADY ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ CZŁONKÓW ZARZĄDU

- **Kodeks karny skarbowy (art. 9 § 3 KKS)**
- **Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe – odpowiedzialność quasi-karna członków zarządu – „orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej”**

Przesłanki:

- niezłożenie wniosku o ogłoszenie upadłości w terminie dwóch tygodni od powstania podstawy do ogłoszenia upadłości (przyczynienie się do niezłożenia tego wniosku),
- nie wydanie lub nie wskazanie majątku, ksiąg rachunkowych, korespondencji lub innych dokumentów upadłego, w tym danych w postaci elektronicznej, do których wydania lub wskazania była obowiązana z mocy ustawy, albo
- po ogłoszeniu upadłości ukrywanie, niszczenie lub obciążanie majątku wchodzącego w skład masy upadłości, albo jako upadły w toku postępowania upadłościowego nie wykonanie innych lub utrudnianie postępowania.

Sankcje:

- Sąd może orzec pozbawienie na okres od roku do dziesięciu lat prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ

TGC CORPORATE
LAWYERS

Grzegorz Witczak

Dyrektor, Adwokat

T. +48 22 295 33 19

E. gwitczak@tgc.eu

Bartłomiej Urbanek

Associate, Adwokat

T. +48 22 295 33 08

E. burbanek@tgc.eu